

Boekrecensie

Ruimtelijke registers van activisme

Nicolas Van Puymbroeck

Sociale geografie heeft de reputatie een maatschappijkritische discipline te zijn, waar de ruimtelijke verankering van ongelijke machtsverhoudingen een centrale plaats krijgt. Die reputatie dankt ze vooral aan de uitgestrekte stamboom van marxistisch geschoolde geografen, voor wie 'radicaal' nog steeds tot het academisch vocabularium behoort. Terwijl Harvey onthulde hoe structurele ongelijkheid ruimtelijk ge(re)produceerd wordt, bleef een verkenning van de ruimtelijke dynamiek van politiek activisme lang achterwege. Zo lieten kritische geografen de opbloei, verspreiding en structuur van sociale bewegingen aanvankelijk aan zich voorbij gaan. De laatste jaren is echter een inhaalbeweging gestart, en 'Spaces of Contention' vormt het eerste geredigeerde volume over 'Spatialities and Social Movements'.

Geografen moeten een rol spelen in het bestuderen van sociale bewegingen

Het boek verzamelt de belangrijkste auteurs die de ruimtelijke kenmerken van sociale bewegingen onderzochten. Vaak deden ze dit vanuit één ruimtelijk register, met name plaats, schaal, territorium of netwerk. In de inleiding wordt gewaarschuwd om de ruimtelijkheid van sociale bewegingen, en de re-actie die zij oproepen, niet te begrijpen vanuit één bevoorrecht register. Zo beschrijft Jones hoe 'regionale' bewegingen het symbolisch kapitaal van historische 'plaatsen' op hun 'territorium' inzetten in hun 'scalaire' strijd voor autonomie. Hiermee illustreert hij dat de vorm van een sociale beweging vaak net een strategische combinatie van ruimtelijke articulaties is.

Met de waarschuwing uit de inleiding in het achterhoofd, is het teleurstellend dat het boek ingedeeld blijkt volgens de afzonderlijke ruimtelijke registers. Het eerste deel gaat over plaats, gevolgd door territorium en schaal, om te besluiten met netwerken. Ook hier waagt men zich dus niet aan een combinatie van registers om activisme beter te begrijpen. De meerwaarde van dit boek ligt daarom elders. In plaats van registers te combineren, toont elk deel dat men met één register nog verschillende kanten op kan.

In het eerste luik over de 'plaats' van sociale bewegingen, onderzoekt Mitchell hoe de aanhoudende privatisering van publieke 'plaatsen' de ruimte voor verzet en actie letterlijk verkleint. Martin daarentegen ziet 'plaats' in haar bijdrage niet zozeer als een concrete locatie, maar veeleer

als een discursief frame dat sociale bewegingen als een retorisch instrument inzetten tijdens politieke strijd.

Het tweede luik bespreekt de rol van 'territorium' en 'schaal'. Terwijl Agnew en Oslender beschrijven hoe in Latijns-Amerika sociale bewegingen binnen de natiestaat eigen 'territoria' afbakenen, bestudeert Mayer hoe bewegingen flexibel omspringen met hun ruimtelijke organisatie. Bewegingen die in steden ontstonden zoeken hun heil op hogere 'schaal', terwijl transnationale bewegingen tezelfdertijd hun actierrein naar steden verschuiven.

In het derde luik zien Davies en Featherstone de netwerkstructuur van sociale bewegingen als de sleutel van hun creativiteit. Door zowel Rutland als Zhao wordt echter aangegeven dat niet-menselijke materiële actoren, zoals de gebouwde omgeving, een belemmerende impact kunnen hebben op het ontstaan van sociale 'netwerken' van activisten. Dankzij het spectrum aan mogelijke invullingen van de verschillende ruimtelijke registers biedt het boek een overtuigend argument dat geografen een rol hebben in het bestuderen van activisme. Helaas blijft het boek aanvoelen als een losse collectie papers die een breder theoretisch kader missen. Naast een beschrijving van de ruimtelijkheid van activisme, lijkt de tijd rijp voor een theoretische verklaring. Wanneer en waarom worden bepaalde ruimtelijke registers 'geactiveerd'? Wie oefent er controle uit over de ruimtelijke dynamiek van sociale bewegingen? En welke middelen zijn nodig en noodzakelijk om activisme in gang te zetten?

Geografen kunnen te rade gaan bij de analyses van radicale marxisten om de structurele condities te bepalen waaronder sommige uitingen van verzet meer waarschijnlijk zijn. Ook samenwerking met disciplines die reeds langer sociale bewegingen bestuderen is een optie. Het allereerste hoofdstuk van het boek biedt alvast een precedent. Vanuit de politieke wetenschappen wordt het ruimtelijk repertoire van sociaal protest gerelateerd aan pogingen van de staat om activisme te stigmatiseren en onderdrukken.

Nicholls, W., B. Miller & J. Beaumont (2013) Spaces of Contention. Spatialities and Social Movements. Surrey: Ashgate.

Interessant?

De volgende AGORA (2014-3) staat stil bij het thema (Re)actie.